

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemni nedelje in praznike. — Inserat do 30 petit à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati petit vrsta Din 4.—, Popust po dogovoru inseratni davek posebej. «Slovenski Narod» velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300 Din.

Naše telefonske številke so 3122, 3123, 3124, 3125. in 3126.

Naše telefonske številke so 3122, 3123, 3124, 3125. in 3126.

Razpust Slovenske ljudske stranke

Oba slovenska velika župana sta bila pozvana v Beograd, kjer sta dobila od notranjega ministra navodila glede razpusta SLS - Razpust bo izvršen še tekom tega tedna - Včeraj so bile razpuščene vse hrvatske stranke

Beograd, 21. januarja. Iz dobro informirane strani je izvedel vaš poročevalce, da je bila že izdana naredba notranjega ministra glede razpusta Slovenske Ljudske Stranke v Sloveniji. V zvezi s tem sta bila pozvana v Beograd oba slovenska velika župana dr. Vodopivec in dr. Schaubach. Dr. Vodopivec je do spel že v soboto v Beograd ter je bil sprejet od notranjega ministra generala Pere Živkovića, ki mu je dal vsa podrobnejša navodila glede nadaljnega postopanja.

V tukajnjih krogih komentirajo v tej zvezi tudi dr. Koroščev potovanje v Ljubljano, kjer se je mudil dva dni in kjer se je istočasno vršila seja vodstva SLS. Zagotavlja se, da bo sledil formelni razpust Slovenske Ljudske Stranke takoj po povratku velikega župana iz Beograda, kar se bo zgodilo v sredo ali četrtek.

Zagreb, 21. januarja. Ker dočaka zakon o izpremembah zakona o javni varnosti in redu v državi v svoji 3. točki razpust vseh plemenskih in verskih strank, se je pričakovalo, da bo do razpusta hrvatskih strank prišlo že prve dni novega režima. Ko so o tem krožile že razne vesti, je bilo pred par dnevi na Hrvatskem seljaškem domu nabito obvestilo, da so vesti o razpustu HSS povsem netočne.

Medtem pa so bile že razpuščene v Bosni in Hercegovini vse organizacije JMO z motivacijo, da ne morejo obstojati, ker imajo versko in plemensko obeležje. Pričakovalo se je, da bo na enak način razpuščena tudi SLS v Sloveniji.

To pa se doslej ni zgodilo, pač pa so bile včeraj razpuščene vse hrvatske stranke.

Do razpusta hrvatskih strank je prišlo včeraj opoldne. Policijski uradnik dr. Klinčič je prišel najprej z odredbg policijskega ravnateljstva v prostorje HFSS, ki se nahajalo v Petrinjski ulici št. 3. Ker so bili prostori že zaprti, so bila vrata započetena.

Nato so zastopniki policije odšli na Kaptol, kjer so izvršili v prostorji Hrvatske pučke (klerikalne) stranke preiskavo, zaplenili vse spise, započatili prostore ter sporočili, da le HPS Davidoviće demokratske in radikalske stranke.

Okoli poldneva je prišel dr. Klinčič k

predsedniku Hrvatske stranke prava dr. Prebegu, kateremu je izročil odlok policijskega ravnateljstva, ki pravi, da se na podlagi naredbe notranjega ministra št. 1071 od 17. januarja l. 1929 in ki je bila izdana z odlokom velikega župana zagrebske oblasti 20. januarja l. l. Pov. br. 1004 v smislu čl. 3. zakona o javni varnosti i redu v državi od 6. januarja 1929 razpuščajo vse stranke, ki imajo versko ali plemensko obeležje. Na podlagi tega je policijsko ravnateljstvo odredilo, da se v smislu zakonskih predpisov stranka razpusti, izvrši popis imetja ter ga deponira pri sodišču, glede oskrbovanja nepremičnin pa odloči stranka varuh sporazumno s policijo. Zatem je bil v prostorju HSP na Jelačičevem trgu št. 6 izvršen popis vseh stvari ter močnosti zaposlenih.

Enak odlok policije je bil dostavljen tudi dr. Vladimíru Mačku kot predsedniku HSS. Po pregledu so bili prostori stranke započeteni, policija pa je odnesla s seboj nekatere spise.

Na ta način so bile razpuščene vse hrvatske politične stranke. Ostala je le samostojna demokratska stranka, ker niti niti plemenskega, niti verskega obeležja.

Beograd, 21. januarja. Beograjski listi primašo o razpustu hrvatskih političnih strank samo poročila o izvršenih dejstvih brez posebnih komentarjev. Povedajo, da so razpuščene vse politične stranke, ki imajo versko ali plemensko obeležje, razen SDS. Davidoviće demokratske in radikalske stranke.

Tajniško poročilo

Tajnik g. Ante Pintar je nasto podal obširo poročilo o poslovanju Zvezne in o počelo gospodarske obrti v Sloveniji. Konstatira, da gre državni proračun daleč preko meje razumne in dopustne davne obremenitev gospodarske obrti. Težko obremenitev gospodarske obrti povzročajo poleg točilnih takš tudi velike oblastne davčne, ki močno vplivajo na poviranje enkratne in pijače.

Statistični podatki glede konzuma raznih alkoholnih pičaj navajajo tako z dežele, kakor iz mesta Ljubljane vseskozi znatni padec v preteklem letu. Nedvomno bo letos še slabši, ker se je s 1. januarjem t. l. povisala oblastna davčina. Prvi vzrok padanju konzuma alkohola je gospodarska kriza, drugi neposredni pa razne trošarine in takse ter ablastne in občinske doklade. Samo v mestu Ljubljani se je popilo lani 519.816 litrov vina manj kot leta 1927. Na luksuzne pijače in fina vina skoraj že nihče več ne misli. Lani se je v Ljubljani popilo za polovico manj buteljk kot predloškim.

Nasprotno raznamuje statistika silen porast konzuma žganja, kar priča, da sega naše ljudstvo vedno bolj po žganju kot na domestku vina. Pičla sredstva silijo ljudi, da pijejo žganje kot okrešilo.

Poročilo navaja v podrobnostih posamezne faze težke borbe gospodarskega proti raznim davčnim, ki zelo ovira napredok in modernizacijo gospodarske obrti, ki je važen faktor za naši tuški promet.

Poročilo precizira stalište Zvezne gledočnic dovoliti trgovcem Zvezne lani pri takratnem notranjem ministru dr. Korošcu dosegla prepoved in ustavitev trgovskih točilnih alkohola.

Nato je g. Pintar poročal o finančnem stanju Zvezne. Mnogi člani ne plačujejo rednih prispevkov, kar je obzajovanja vredno.

G. dr. Pretnar je v imenu Zbornice TOI kot obrtni referent pozdravil navzoče zborovalec ter ih opozarjal na davčno priljavo dohodkov za določitev pridobivne. Opozarjal je zlasti Ljubljancane na važno predavanje, ki ga priredi prihodne dni davčni.

Trnovski ulici. V samomornilnem namenu je pila solno kislino. Rešilni avto je ta koj prepeljal v bočno, kjer so ji izprali želodec in je samomornilna kandidatinja danes že lahko zapustila bočino.

V bolnicu so danes dopoldne pripeljali 45-letnega invalida in mestnega ubočca Frica Pilčarja. Mož je sinči malec popiral v Prusnikovi gospolini v Podmatu. Ne-nadoma in brez vsakega vzroka ga je kleparski pomočnik Ivan Krmej sunil z nožem v dan desne roke in ga precej nevarno poškodoval. Krmej bo imel sitnost na bolnici.

V Stritarjevi ulici se je te dni pripeljala lažja tramvaška nesreča. Ko je hotela 36-letna Marija Rutar prekoraklila tir cestne železnice, je privožil tramvaj in jo podrl na tla. Voznik je sicer dajal svarilna znamenja, toda Rutarjevih jih je preslišala. Pri padcu se je postrežnica precej pretrpela in se jo z rešilnim vozom prepeljala v bolnico.

Cudna nesreča se je pred dnevi pripeljala tudi v Zgornji Šiški. Šolska učenka Metoda Kožuh, stanuča v Šiški štev. 58, je po jedva prestari hripi vstopila v stopila opotekajoč se k štedilniku. Bila je pa tako slaba, da je padla in zvrnila lonec kropna nase. Zadobil je precej nevarne opekline.

Kaj je gnalo mladenič v smrt, ni točno znano. Bil je zadnje čase precej potrit in melanholičen, mogoče je tudi, da mu je zagrenilo življenje dejstvo, da je bil že več mesecov brez službe. R. je zapustil pisemo, v katerem se poslavila od svojcev in priporomil, da gre v smrt, ker se je življenja naveličal. Zraven je prisidal 5.30, to je čas, ko je segel po vrvici...

Njegovi svojci so dopoldne takoj obvestili policijsko direkcijo, nakar sta se z vozom odpojala na Mirje policijski zdravnik dr. Avramovič in višji nadzornik g. Močnik. Policijski zdravnik je mnenja, da se je R. obesil v popolni duševni zmehnosti.

Včeraj si je hotela končati življenje tudi 32-letna postrežnica Jožica K. stanuča v

Občni zbor Zveze gostilničarskih zadrug

Naši gostilničarji izražajo vdanošč kralju. — Konzum vina v Sloveniji pada, konzum žganja pa narašča. Prijave dakov

konzuljem Zbornice TOI g. Zagor kot sročnik pa je v pri tem pojasnil vse podrobnosti, kako je treba sestaviti prijavo izrazil je željo, da bi se tega predavanja v čim večjem številu udeležil tudi gostilničarji.

Občni zbor je nato odobril proračun Zvezde za poslovno leto 1929. Zveza šteje 31 zadrug s 330 članji. Delegat g. Sicher iz Škofje Loke je z obžalovanjem konstatiral žalostno dejstvo, da se mnogi člani zadrug ne briagajo za interes gospodarske obrti in ne plačujejo predpisanih prispevkov. To povzroča, da je Zveza dostikrat v finančnih težavah. Niegovim izvajanjem se je pri-družil tudi g. Zurec iz Kandje pri Novem mestu.

Nato se je razvila prav živahnega debata o najaktualnejšem in v gostilničarske obrti globoko poseganjem vprašanju, namreč

o prijavi dohodkov k obrtnemu davku

davku

Tajnik g. Ante Pintar je zborovalcem na kratko pojasnil važnost in pomen pravilno sestavljenih prijav za določitev obrtnega davka oziroma pridobivne. Z ozirom na važnost te prijave se je postavila redna razpravljanja. Prijava izgleda na zunaj prav nedolžna, toda prišli so na sled, da je zelo zahrbna. Treba je pravilno temeljiti izraz brutto - dohodki. Splošno je mnenje, da je to vse, kar gostilničar izkupi za blago. V resnici pa ni tako. Brutto - dohodek se določi tako, da se iz celokupnega izkupila odtegne izdatke za blago samo. Se le ostanek je smatrati za pravi brutto - dohodek. Primerilo se je pa že, da je neki obrtnik sestavil povsem napačno prijavo. Ako bi obvezila in bila poslana davčni upravi, bi moral dotični malib obrtnik plačevati ogromne davke, nad 20.000 Din tetno. Treba je torej posebne pozornosti pri sestavi prijave.

Od brutto - dohodka se nato odvijejo vsi režijski stroški, kakor najemnina, plače za osoblje itd. Nato sele bo davčna uprava od čistega dohodka določila 20% davke s 25% oblastno doklado.

Zbornični tajnik g. dr. Pretnar je ponovno opozarjal na važnost predavanja davčnega konzulenta g. Zagara ter je dal zagotovilo, da bo Zbornica šla vsem zadrugam s primernimi nasveti in navodili na roke. Zagarnjevo predavanje se objavi v »Trgovskem listu«.

V debatu so posegli še delegati Cerar iz Kamnika, Krulej iz Sevnice in drugi. Občni zbor je vzel z odobravjanjem vsa navodila na znanje.

Občni zbor je sklenil, da pristopi Zveza k Osrednjem zvezi gostilničarjev v Beogradu, na kar je bil končan.

Nov pomočnik finančnega ministra

Beograd, 21. januarja. Za pomočnika finančnega ministra bo imenovan dr. Franjo Gospodnetić. Dr. Gospodnetić je bil sivočasno pomočnik ministra za trgovino dr. Kraica.

Osebni tajnik finančnega ministra

Beograd, 21. januarja. Za osebni tajnik finančnega ministra je bil imenovan dr. Kazimir Antić, sin generalnega ravnatelja Jugoslovenske Union banke Maksia Antića. Kakor znano, je finančni minister dr. Šveriga podpredsednik.

Redukcija v ministrstvu pošt

— Beograd, 21. januarja. Ministrstvo pošt in brzovaje je že zbral podatke za redukcijo uradnikov. Redukcija bo stvarno izvršena šele s 1. apriliom, ko stopi novi budžet v veljavo.

Borzna poročila

LJUBLJANSKA BORZA

Dnevne: Amsterdam 0-22.85, Berlin 13.535 — 13.565 (13.58), Bruselj 0-7.917, Budimpešta 0-9.938, Curih 109.40 — 109.40 (109.90), Dunaj 7.9005 — (8.0655), London 276-276.80 (276.40), Newyork 0-56.57, Pariz 221.6 — 223.6 (222.6), Praga 168.2 — 169 (168.6), Trst 298.15 — 298.22.

Etekst: Celijska 158 den., Ljubljanska 125 den., Praštediona 920 den., Kreditni zavod 175 den., Ruha 260 — 280, Vevčki 120 den., Stavbna 56 den., Šešir 105 den.

Les: Tendenca nespremenjena. Zaključeni so bili 3 vagoni bukevih nezamanih pluhov.

ZAGREBSKA BORZA

Dnevne: Amsterdam 22.85, Dunaj 855, Berlin 13.55, Milan 98.22, London 276.4, Newyork 56.57, Pariz 222.60, Praga 168.60, Curih 109.39.

Etekst: Vojska Škoda 442—445, INOZEMSCHE BORZE.

Curih: Beograd 9.1275, Dunaj 73.05, Berlin 123.60, Milan 27.21, London 25.22, Newyork 520, Pariz 20.32, Praga 15.39.

Ljubljanski Orjunaši izpuščeni

Potrebna ugotovitev po štirimesočnem preiskovalnem zaporu aretiranih in izpuščenih Orjunašev

Včeraj so bili iz preiskovalnega zapora vzdolje dočelnega sodišča v Ljubljani izpuščeni Orjunaši inž. Marko Kranjc, Drečen Verbic, Lipe Kosec, Ivan Semerl, Ciril Krašovec, Josip Kukuc, Herman Solar in Oasper Slavec. Bili so štiri mesece v preiskavi zaradi sume udeležbe pri umoru Egidiju Perica, ki je bil v noči od 7. na 8. septembra ustreljen v svojem stanovanju v Koležiji. Ker dolgotrajna preiskava ni dala nobenega dokaza o kakih krividi aretiranih Orjunašev, je predlagalo drž. pravništvo ustavitev preiskave. Akt je bil v Beograd in ker je minister pravde predlog drž. pravnosti odobril, so bili končno včeraj vzi izpuščeni na svobodo.

Kako je prišlo do aretacij, je znano. Danes, ko se je stvar končala z negativnim izidom, pa je treba ugotoviti nekaj značilnih dejstev. Zadeva se je od gotove strani izkoriscila v politične namene. Ljubljansko glasilo bivše klerikalne stranke in gotovi zagrebski listi so dolžili ljudi, ki se niso mogli braniti iz preiskovalnega zapora, celo vpadov iz naše države na Italijansko ozemlje. Bil je to gotovo primer, ki mu ni zlepza enakega. Dolžili so se naši državljanji od sodržavljajov, zastopniki oficijelno v vladu, da so vpadli na ozemlje tujje, napram nam nepriljubljeno razpoložene države, za kar ne obstajajo nobeni dokazi.

Povsem jasno je, da je pisanje glasila tedanje vladne stranke moralno zbuditi gotovo pozornost v italijanskih službenih krogih, ki so tudi primerno reagirali. Od tistega časa daje se se možila v Italiji nasila nad našim življem, ker so italijanski fašistični krog simariali za nujno potrebo čim prejšnjo amilimacijo Slovencev in Hrvatov v Julijski pokrajini, da bi čim prej postala brezpredmetna "tuja propaganda".

Zatrlji so po vrsti vse slovenske in hrvatske liste, pomozile so se konflikcije naših ljudi, kakor tudi ostala nasila.

Nihče ne more reči, da bivša vlada ni imela prilike obtožiti aretiranec pred sodiščem vsega, kar so jih njeni strankarski glasila dolžila. Nasprotno je bilo pričakovati, da bi to storila čim prej. Zgodilo pa se ni ničesar, ker se ni moglo nicesar dokazati klub dolgotraining vestni preiskavi.

Eso je gotovo. Skoda, ki so jo povzročili strankarski hujšaki ugledu naše države in našemu življiju v Italiji, nihče ne more poravnati. Ta skoda je neprimerno večja v primeru z dejstvom, da je cela vrsta Orjunašev sedela štiri mesece v preiskovalnem zaporu, da ne bi se dokazale obdolžitve na njihovu račun.

V tej skodi je najboljši primer, kaj more povzročiti slepo strankarsko sovraščavo, ki ne pozna ozirov, tudi na interes države ne.

Dogovornost onih, ki so to slepo strankarstvo gojili, je velika in jo bodo težko nosili pred celokupnim našim narodom.

Prvo brezmotorno letalo v Jugoslaviji

Ljubljanski oblastni odbor Aerokluba dobi v kratkem doma zgrajeno brezmotorno letalo, s katerim se bo mladina učila letati na Blokah pri Rakeku

Tudi to pot je prevzel ljubljanski aeroklub »Naša Križ« in si kot prvi v Jugoslaviji zacet doma graditi brezmotorno letalo (Segelflugzeug-Planer), da z njim omogoči svojim mladim članom ceneno vežbo v letenju. Ker bo brezmotorno letalo te dni dograjeno, ne bo odveč, ako omenimo kratko pomen in namen takih letal ter njihove doseganja uspehe v inozemstvu, zlasti v Nemčiji.

Brezmotorno letalo predstavlja za nas navadno vsako ono letalo, ki ni opremljeno z nikakim pogonskim sredstvom, a se vendar drži v zraku s pomočjo zračnih struj in more na ta način leteti tudi po več ur. Premika se relativno napravljajočemena ga zračnemu morju naprej in je pri tem pospolom poslušno krmilom pilota.

Letenje ptice, ki traja ure in ure navidezno brez vsakega truda, ne da bi pri tem le mazlo zahamilo s krili, ne glede na smer vetra, je vzbudilo v človeku posebno zanimanje, z njim pa tudi hrepnenje po posnemanju. Kako si človek tolmači: ptičji let? Za leta 1883 je lord Rayleigh trdil, da je z omenjeno letenje potrebljeno, da letalo, odnosno ptica ne leti vodoravno, da struja vetra ni vodoravna in da pihanje vetra ni enakomerno. V prvem slučaju drsi ptica ali letalo iz višje ležeče točke v ravno, kakor da stoji in se premika na poševni ploskvi radi svoje teže proti zemlji. V drugem slučaju gre za to, da je zračna struja v svoji brzini premikanju navzgor vsaj tako hitra, kot je padec letala v gotovi časovni enoti. V tretjem slučaju pa igra vodilno vlogo kolikor energije veter, ki se menja v svoji moči.

Ptica ali letalo se tedaj poslužuje sile, ki je v zračnih strujah in se v njih premika, ne da bi s svoje strani prispevala kaj k sili, ki je potrebna za letenje stroja, ki je teži od zraka.

Letenje ptice ali letala je tedaj mogoče, da tudi tam, kjer naleti na zračne struje z odgovarjajočo silo. To pa je pri statističnem letenju omogočeno predvsem na onih krajih, kjer naleti struja na odpor tako, da se nje na smer izpremeni v toliko, da je njena pot zavrnjena. Slično pot zračnih struj najdešemo tudi tam, kjer se prizrena radi segrevanje cirkuliranje zraka, kjer dobimo nekake stebre, v katerih je pot strujam usmerjena navzgor, po ohlajenju pa zopet na drugi strani navzgor. Dejstvo, da se gotovi predmeti na zemlji hitreje, drugi pa počasneje segrevajo in ohlajajo in da kot tak tudi hiša, drugi pa zopet počasi izzarevajo svojo toplost, nam pomaga do stalnih zračnih struj in s tem tudi do razmeroma velike površine, kjer je omogočeno letenje z aparati, ki niso opremljeni s pogonsko silo.

Kakšno pa je brezmotorno letalo? Vendar smo imeli že priliko citati v časopisu o letalih na jadrni, eni ali drugi je z ozirom na naprečen prevod — Segelflugzeug — mislili na stroj, ki ga v zraku ženo iz kraja v kraj napeta jadrna, redki pa so tisti, ki jim je jasno, da je pod brezmotornim letalom razumeti pravzaprav obliko navadnega aeroplana, ki je le v erodinamičnem oziru konstruiran do najvišje možne popolnosti, ki odgovarja sedanji stopnji tehničnega razvoja. V postopek je prihajajo razne oblike, ki so si pa v bistvu slične, t. j. vsako letalo brez motorja ima nosilke, trup ali pa vsaj nadomestek za trup in krnila. Kako jih potem konstruktorji izvedejo v podrobnosti, za nas ni važno, važna pa je ugotovitev, da tako izdelana brezmotorna letala vztajajojo v letenju po več ur brez pristanaka ter da so Nemci dosegli rekorde, ki se sušejo okoli 12urnega letenja in preleta preko do ca. 70 km v ravnini progi.

Zanima nas še, kako je mogoče spraviti tak stroj v zrak in do letenja sploh. Najprej je treba izbrati teren, ki odgovarja zgoraj navedenim zahtevam. Pri nas bomi

tika in Sokolstvo (ref. dr. M. Krestić, Kragujevac, koref. M. Marinček, Novo mesto). 12. Razmotrivanje o sokolskem prosvetno-zabavnem delovanju. Lutkina gledališča, sokolski odri, zabave prosvetnega značaja (ref. Iv. Prosenec, Ljubljana, koref. Hr. Mančanović, Zagreb). 13. Sokolski tisk (ref. urednik »Sokolskega Glasnika« Sieber, koref. St. Vrdoljak, Split). 14. Poročila predsednikov saveznih odštev. — Gledališčni referentov priporočenje, da bodo malenkostne izpremembe, kar nekateri izmed njih ne bo mogoče priti v Ljubljano iz službenih ozirov; nadomestili jih bodo drugi bratje. Spremembe bomo javili naknadno. Udeleženci šole bodo imeli po eno uro telovadbe v ponedeljek, sredo, petek in soboto od 4.—5. v telovadnicu »Ljubljanskega Sokola«. Obiskali bodo ljubljanska sokolska društva pri njihovi redni telovadbi.

Opozorjamo na nočojanje koncertov orkestralne društva Glasbene Matice ljubljanske, ki se vrši ob 20. uri v dvorani Filharmonične družbe. Koncertne točke izvaja godalni in veliki orkester pod vodstvom skladatelja L. M. Skeranca. — Predpredstava v vstopnic v Matični jazgarni in zvezni gledališču v Ljubljani. — Vstopnice je le do volja na raspolago.

Aida v Ljubljanski operi. V torek dne 22. t. m. se poje v ljubljanski operi pod taktriko kapelinskega Neffata Verdija «Aida» z go. Vilfanom Kunčevim v naslovni vlogi. V ostalih velikih vlogah sodobnega izvajanja kot Amneris — ga. Thierry-Kavčičeva, srečna, svetinja — ga. Ribiceva, Amonastro — g. Primrose, Ramfis — g. Betetto, Radames — g. Kovač, egipatski kralj — g. Rumpoij in sol — g. Mohorič. Predstava se vrši na raspolago.

Dobri vojak Švejk kot ljudska predstava. V sredo dne 23. t. m. v vprizori ljubljanskega drama veseljega »Dobri vojak Švejk« kot ljudska predstava pri značnih cenah izven gledališčega abonmaja. Občinstvo si lahko kupi že sedaj vstopnice pri dnevnih blagajnjih v opernem gledališču. Podrobnosti glede posameznih gostovanj javimo pravočasno.

Mladinska predstava v Ljubljanski drami. V četrtek dne 24. t. m. se vprizori zadnjikrat v tej sezoni »Modri osliček Misko« kot mladinska predstava pri izredno značnih cenah. Začetek predstave je točno ob 15. uri popoldne in opozorjamo na njo stare naše mladine.

Prosjeta

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Ponedeljek, 21. jan.: »Lepa Vida«, Red C. Torek, 22. jan.: Zaprt.

Sreda, 23. jan.: »Dobri vojak Švejk«, Ljubljanska predstava pri značnih cenah. Izv.

Cetrtrek, 24. jan.: Ob 15. ubri popoldne »Modri osliček Misko«. Otroška predstava pri značnih cenah, Izv.

OPERA.

Ponedeljek, 21. jan.: Zaprt.

Torek, 22. jan.: »Aida«, Red B.

Sreda, 23. jan.: »Lepa Vida«, Red A.

Cetrtrek, 24. jan.: Zaprt.

Benjamin Jonson : Volpone

(K premieri v ljubljanski drami.)

Ne le grobovi kraljev se odpirajo. Tudi v grobovi literatov, v starodavne knjižnice, vidi se estetično parnari. Kateri prvi, presenečajo tudi drugi svet z odritki šudokrasnih umetnik.

Tako so nedavno izkopal Ben Jonson, sodobnika, prijatelja in tovariša Shakespeareovega, in njegovo komedijo »Volpone«. Stremno. Doba in dežela, ki sta rodili genij Shakespeareja, sta dali kar celo vrsto velikih dramatikov. Njegove solnice je obdal velen prekrasni in mogoden zvezd. In sano zamisli, vredni, da se seznamimo z njimi zlasti dandanes, v času, ko smatrajo že vsako brivko za novo solnce, ki pa ke je vedno vela, kar so napisali.

Ben Jonson se je narodil leta 1573 menda v Londonu, študiral na vsečimščiu, bil veliki siromak, postal vojak in se udeležil boje tudi bitke na Holandskem ter stopil v Honshu-vego igralsko družbo v Londonu. Kmalu pa je bil zaradi dvojne obsojeti v Jobo. Imel je še srečo. Njegov devet let mlajši tovariš, silni talent, dramatik Kit Marlowe je našel v dvoboku, šele 31 let star, prav tragično smrt. Ben Jonson pa se je resili tudi ječe in se posvetil literaturi. Napisal je okoli petdeset iger, postal bade poet laureatus in nadzoroval vseh splošnih srečanj. Umrl je 6. avgusta 1. 1635, torek v 62. letu.

Tudi Jonson je ogromno delal in ustvaril, a ostal je reverež do smrti. In kakor je slovenske sodobnosti se čuje njegov glas iz »Volpona« (III. slika v Porchovicihi): »Robotaže vedan, od zore do miraka, pa vam prineseo v roko dva tri solde, in človek lahko pogine na gnoju . . . Poštano zasluziti dovoli mi celo mnogo in sploh nemogoče, nego samo z kumpirijo . . . Kakor pa stoljeti kasneje Prešeren, teoretični tudi že Jonson doživil, da »slep je, kdor se s petjem ukvarja . . .«

Literarni zgodovinarji pravijo, da je bil Jonson bogat, izredno mnogostranski talent ter v svojih delih čudno razširjen. Včasih trd, nreži racionalist, včasih bujen fantastik, ki uživa v razkošju barv in oblik; včasih suh, trezen pendant, včasih svež, srčen, samorodni, pristno germanški poet. Groba, neotensiva, demokratska natura skrajne brezposobnosti v besedah in tendencah, a obenem zanjiblen v elegantu in delikateso divorskega stilja. Literat ostrega duha in cvečote domišljije, a vedno iznova strupen moralist in satirik. Njegova kritika in satira pa ne vidi rapirja, nego najrajsi kol. Grebi in njegovih lopovi in gresniki oblikov sploh so, v slogu renesanse, v svoji strastih prav tak velikanci kakovitost. Marlowe in Shakespeareovi zlodiaci s kronami ali v svetu.

Takšega satirika se kaže tudi v svoji neobičajni komediji »Volpone« v 3 deljnah (6 sklikah), ki je predelal Stefan Zweig in poslovenil Fr. Albrecht. Izvršna reč dasi, za naš oder močne skrajšana in »ublažena«. Vini so prahlji 50 odstotkov vode, a se zimeron je silno. Original bi se želel videti! In pa z igro Jonsonovih tovarišev! To je moralno bolj kot kolosalno zabavno.

Satira žigos lastnosti po denarju, dirko za dedičino. Jonson je imenoval svojo komedijo »Volpone or the Fox« (V. ali Šišak). In tudi drugi osebe imajo živalske lastnosti: muhe, vrane itd. Za denar žrtvuje eden sin, drugi ženo, tretji čast. Vse, s řasjkom vred, pa osleprik muha, bivši obesjenjak, za dvesto cešinov iz ječe od kupljene Mesca. Seveda so more predstavljati takale ostra, silno drastična komedija kot comedie dell' arte,lahno, urmo, prej karikaturistično, nego naturalistično, sicer bi bila za naš okus vendar pa zelo nepravilna. Groba, neotensiva, demokratska natura skrajne brezposobnosti v besedah in tendencah, a obenem zanjiblen v elegantu in delikateso divorskega stilja. Literat ostrega duha in cvečote domišljije, a vedno iznova strupen moralist in satirik. Njegova kritika in satira pa ne vidi rapirja, nego najrajsi kol. Grebi in njegovih lopovi in gresniki oblikov sploh so, v slogu renesanse, v svoji strastih prav tak velikanci kakovitost. Marlowe in njegovih lopov so vsej zelo dobro pravilno izvedeni.

Režiser prof. Sest ter inscenatorja Skrašnja in Iv. Vavpotiča so ustvarili zunanje in notranje zelo zanimivo predstavo: dekoracije so izvrstne, historični kostumi okusni in igralo se je, vsaj v splošnem, allegro con bro. Da vsakdo ne smaguje tega tempa in da nekateri ne znajo razumljivo govoriti, pa je stara reč.

Volpone je zelo udanovito predstavljal z vso prebitostjo, strastnostjo in zabavno živahnostjo. Levar, ki je bil že v sorodnem Giovanniju Schicchiču izborn. Njegovega priskladiča odlično zgoščen. Vino so prahlji 50 odstotkov vode, a se zimeron je silno. Original bi se želel videti! In pa z igro Jonsonovih tovarišev! To je moralno bolj kot kolosalno zabavno.

Duhovnik je prosil ženino sorodnico, naj trdrovratni ženit predstavi posneti posnetek, da je zaključni prizori pri premieri posneti, da proti kateri ni nobene začarovalnice. Omnil bi le še: posiljevanje glasov je zimeron opasno; malokdo ga zna. Zato je poslavil stvarnik, bolj sopraš kakor komičen, dasi bi bilo lahko v kontrastu mnogo hmonnosti. In kplet je odveč, ker ga nihče ne posluša; boljši bi bil prolog.

Gledališča je bilo prav dobro zasedeno.

F. G.

da se posreči tudi to pot g. Cesariju in njegovim tovarisci spraviti občinstvo v najboljšo voljo. Za predstavo veljajo znižane dramske cene.

Ljubija Iličič v Ljubljani. Znani operni tenor g. Ljubija Iličič, ki je bil svoj čas ljubljene ljubljanske gledališčeve občinstva, nastopi po tolikih letih kot gost v ljubljanski operi in sicer v prvi polovici meseca februarja. Gostoval bo v sledenih delih: v nedeljo dne 3. februarja kot Don Jose v operi »Carmen«, v sredo 6. februarja kot Cavarossi v Puccinijevi »Toscani« in v soboto 9. februarja v vlogi grofa De Grieux v operi »Manon«. Vse te predstave so izven gledališčega abonmaja. Občinstvo si lahko kupi že sedaj vstopnice pri dnevnih blagajnjih v opernem gledališču. Podrobnosti glede posameznih gostovanj javimo pravočasno.

